

Ambitie

Trinus was helemaal niet iemand die vergenoegd met de schouders wiebelde en zei: “Hmm, wat zit ik lekker te schrijven!” Hij lachte wel eens luid om zijn idiote personages, maar verder maakte hij machinaal zijn uren vol. Uit school weg liep hij naar huis, hoed op, keek niet om zich heen, snel theedrinken en dan zette hij zich achter zijn bureau. In Loënga kreeg hij een typemachine en was in Sneek op typles gegaan, dus in Gauw schreef hij niet meer met de hand. Hij tikte flink door, in die tijd altijd fictie, proza. Ik ging met de kinderen de deur uit, weer of geen weer, tot vijf uur, dan dronken wij nescafé. Precies om zes uur, het luisterde nauw bij Trinus, aten wij brood. Na het eten, afwassen en de kinderen op bed had ik altijd wel een aan de borst en gaf het een schone luier, dus dan zat ik even rustig en las hij mij voor. Elke dag.

Zijn productie was hoog. Lezen wat hij 's middags geschreven had nam op zijn minst een half uur. Hij legde uit waar hij over twijfelde, las als ik het vroeg stukjes nog eens terug en wilde van mij weten of het goed liep, te volgen was en ‘echt’ van toon en natuurlijk van ritme voelde. Anders dan Jante Geartsma schreef ikzelf niet, maar het ging Trinus niet om stijltechniek. Nu zegt iedereen o zeker: hij wilde het juist niet opgesmukt hebben, het ging om het *sec* weergeven het dagelijkse grijze, lelijke leven van mensen zoals wij. Maar toen bestond zulk schrijven nauwelijks in Friesland. Bovendien had ik Trinus leren kennen als de jongen die op de kweek opstellen schreef over Hooft en Vondel.

Evengoed had hij aan mij een perfecte proeflezer. Ik zei naïef van ja ik zie het voor mij, of nee ik herken het niet. Als ik het niet volgens de werkelijkheid vond noteerde hij dat. Meestal zei hij dan wel, “Och ja, ik dacht zelf ook al dat ik niet mooi liep en dat ik het anders moest proberen”, maar hij verdroeg de kritiek goed. De volgende dag, nadat hij vaak tot 's avonds laat had zitten te typen, liet hij zien van kijk, ik heb het zo gedaan. Dat was altijd beter. En dan snel naar school en weer even snel naar huis toe. Ook zaterdagsmiddags en zondagsmorgens schreef hij. Zondagsmiddags hadden we vaak bezoek, de ouwelui of schrijvers. Tijd voor iets anders dan schrijven was er haast niet. Aan de andere kant, luiere kon Trinus niet en stilzitten met een boek kwam zelden voor.

Trinus was niet het wonderkind dat op zijn veertiende al een roman in elkaar zet. Op de kweekschool, het eerste jaar, meldt hij zich met zijn vrienden Anne Akkerman en Jante Geartsma aan bij de Kristlik Fryske Jongerein. Daar schrijven ze voor *De Gouden Tiid*. Trinus dan nog braaf: over het Friese volksleven. Hij doet een schrijversgesprek met Douwe Kiestra en stukjes over Friese boeken. Zijn werkstukken voor Nederlands vallen op, zei Anne Akkerman mij. Voor mij dicht hij, ruig-romantisch: “Famke / Bist myn lampke.” Pas in militaire dienst begint hij met proza. Het latere korte verhaal over hoe hij over uit dienst deserteert, autofictie met een wat sensationeel onderwerp, wint de Rely, 300 gulden. Dan besluit Trinus om schrijver te worden. Eerder had hij daar helemaal niet over nagedacht. Nu was hij getrouwd, had al kinderen. Hij moet schoolmeester blijven voor het inkomen.

Maar dat hij ernaast een carrière als schrijver kon hebben, daarover heeft hij nooit één seconde getwijfeld. Hij had geen greintje twijfel in zich. Op een dag, in Loënga, zei hij: “Wat de anderen kunnen, dat kan ik beter.” Hij bedoelde Tamminga, Wadman, Rink van der Velde. De offers van het schrijverschap had hij geen benul van. Niet meer toneelspelen en volksdansen, geen tijd voor een praatje op straat, altijd met het hoofd ergens anders, raakte hij in Gauw een buitenstaander. En hij was beter dan de dorpsmensen: “Ik heb een boodschap.” Dat liep uit op

stront tegen de ramen. Maar het lag eraan dat Gauw een weidorp was en geen kleidorp zoals Ferwerd, zei Trinus, terwijl in Ferwerd zijn ouders ook nauwelijks contact met het dorp hadden. Dus zijn eigen gedrag stond erbuiten. Een paar jaar later zag hij, achter zijn typemachine vandaan, ineens dat het eerste levensjaar van zijn vierde zoon aan hem voorbijgeschoten was: “Ik weet niets van dat kind.” En wilde hij een nieuw kind – als lag het aan dat baby-tje.

Op de machtige redactiezetel bij *De Tsjerne*, door Lolle Nauta erin gehaald, reageerde hij met “Best”, als was het gewoon. Dat hij beloning voor zijn werk niet als succes beschouwde, zijn eigen falen niet zag en de offers niet voelde, maakte denk ik dat hij altijd kon doorwerken. Aan de andere kant zaten geld en aan tafel bij de *jet set* wel niet in zijn ambitie, maar macht en ‘naam’ zeker wel! Choqueren, polemiseren: hij schreef voor de heisa. En dat meest om niets, want hij was niet etischpolitiek, onbegaan met de kleine man en ook niet echt literairpolitiek. Hij ambieerde geen revolutie. Want hij was geabsorbeerd in het manipuleren van zijn plots en personages. Daar had hij maximale controle over en daarom zei hij steeds als hij de opschudding had waarvoor hij geschreven had, dat hij er geen tijd aan verspillen wilde; als had een ander het schandaal gemaakt. Had hij journalist geworden, dan was dat geweest van een sensatieblad.

Fabryk echter, kreeg naam, niet om de opspraak over de seks en ook niet om, zoals nu gezegd wordt, de vernieuwing, want vernieuwingen in de kunst moeten typisch eerst geaccepteerd worden. In de eerste plaats kreeg Trinus het respect van de *Tsjerne*-oude garde. De literators met gezag waren onder indruk van de stijl en vooral van de actuele sociaalpolitieke thematiek die *Fabryk* in vergelijking met Wadman meer geliefd bij de lezer maakte, die zichzelf erin herkende. Maar de reactie van Trinus op het succes? Ik hoorde hem er nooit over. Het was volkomen terecht en logisch dat *Fabryk* de Gysbert won en drukte erom was overdreven. In die context liet ik mij ontvallen, en Trinus opende zijn dankwoord ermee: “Nu dit gedonder nog even en dan hoop ik dat we ’t gehad hebben.”